

Opetusministeriölle

Asia: Keskuskirjastopäätöksen (719/1972) kumoaminen

Opetusministeriö on pyytänyt 16.10.2003 päivätyllä kirjeellä keskuskirjastojen kehysorganisaatioilta lausuntoa keskuskirjastopäätöksen kumoamisesta. Yliopistokirjastojen neuvosto haluaa tuoda lausunnossaan esiin näkökohtia siihen, miten kansalliseen tietohuoltoon kuuluvia keskuskirjastoille kuuluneita vastuita ja tehtäviä voidaan hoitaa nykyisessä verkottuneessa toimintaympäristössä.

Päätös keskuskirjastojärjestelmästä syntyi aikana, jolloin ei ollut tietoverkkojen kautta käytettäviä yhteisiä aineistoja eikä tieto muiden kirjastojen kokoelmissa olevista aineistoista ollut helposti saatavilla. Keskuskirjastojen välistä työnjakoa ja vastuunjakoa hyödyntämällä haluttiin turvata eri alojen aineistojen saatavuutta Suomessa; näin keskuskirjastojärjestelmä tukikin kaukopalvelua, kun voitiin olettaa, mihin kirjastoon on hankittu tietyn alan aineistoa. Kokoelmien kartuttamisen lisäksi keskuskirjastot ovat antaneet oman tieteenalansa tietopalvelua, tuottaneet erikoisaloiltaan bibliografioita ja tietokantoja ja myös edistäneet oman alansa kirjastojen sekä kansallista että kansainvälistä yhteistyötä.

Tällä hetkellä tilanne on oleellisesti erilainen: yliopistokirjastot toimivat verkostona ja kehittävät palveluitaan ja aineistotarjontaansa hyödyntämällä tietoverkon tuomia mahdollisuuksia ja verkostomaista toimintatapaa. Yliopistokirjastojen verkostolla on käytettävissään yhteinen kirjastojärjestelmä, jonka kautta on saatavilla tieto kirjastojen kokoelmista. Lisäksi kirjastot hankkivat ja asettavat käyttöön yhteisiä verkkoaineistoja FinELibin kautta. Kirjastojen verkostomainen toimintatapa perustuu vastuista sopimiseen verkoston kesken. Esimerkiksi yliopistokirjastojen neuvoston käynnistämän tietokarttahankkeen tavoitteena on parantaa tietoaineistojen saatavuutta ja kattavuutta mm. kehittämällä kokoelmayhteistyötä ja aineistojen valtakunnallista yhteiskäyttöä.

Kansallisen tieteellisen tietohuollon jatkamisen kannalta on tärkeää turvata kirjastoverkon yhteisten palveluiden toimivuus sekä laadukkaiden kokoelmien ja yhteisten elektronisten aineistojen saatavuus. Erityisen tärkeää on määritellä eri tieteenaloille tarjottavat perusaineistot ja varmistaa niiden saatavuus FinELibin kautta opetusministeriön keskitetyllä rahoituksella. Myös tietokarttahankkeen jatkuvuus tulee turvata. Vaikka keskuskirjastopäätös kumotaan, eri tieteenaloilla tarvitaan vastuukirjastoja, jotka koordinoivat oman alansa kirjastojen yhteistyötä. Myös eri alojen tietokantojen tuotantoedellytykset tulee varmistaa.

Yliopistokirjastot ovat merkittävä osa kansallista tietohuoltoa, sillä ne tarjoavat tietoaineistoja ja -palveluita alueellisesti ja verkostona toimien myös valtakunnallisesti. Näin toimien kirjastot toteuttavat yliopistojen yhteiskunnallista palvelutehtävää.

Irma Reijonen
Yliopistokirjastojen neuvoston sihteeri